

«фейкові», такі як *webology enigmatology poopology*, останні безпосередньо свідчить про прояв мовної гри в сучасному словотворенні.

Отже, серед дериваційних способів творення неонімацій семантичного поля «навчання» телескопія посідає одне з чільних місць, що зумовлене як лінгвальними ключовими чинниками (демократизація мови, мовна економія, прагнення до цілеформленості мовної одиниці), так і соціолінгвальними (лавиноподібний потік інформації та необхідність її ефективного засвоєння у процесі навчання, а також комп'ютеризація суспільства).

Література:

1. Амосова Н. Н. Этимологические основы словарного состава современного английского языка / Н. Н. Амосова. – М. : Издательство литературы на иностранных языках, 1956. – 220 с.
2. Воронин С. В. Мотивированность слов-слитков и аббревиатур (на материале английского языка) / С. В. Воронин, А. Ю. Мурадян // Семантические и прагматические аспекты анализа основных языковых единиц: межвуз. сб. – Барнаул : Изд-во Алт. гос. ун-та, 1982. – С. 28–31.
3. Гальперин И. Р. Большой англо-русский словарь: в 2-х т. / сост. Н. Н. Амосова и др.; под общ. рук. И. Р. Гальперина. – 2-е изд., стер. – М. : Русский язык, 1979. – Том 1. А-Л. – 1979. – 822 с.
4. Єнікєєва С. М. Системність і розвиток словотвору сучасної англійської мови: [монографія] / Санія Маратівна Єнікєєва. – Запоріжжя : Запорізький нац. ун-т, 2006. – 302 с.
5. Жлуктенко Ю. А. Неологизмы – телескопные слова // Английские неологизмы: 60-70-е гг. / Ю. А. Жлуктенко, В. П. Березинский, И. И. Борисенко и др.; отв. ред. Ю. А. Жлуктенко. – Киев : Наукова думка, 1983. – С. 101–113.
6. Зацний Ю. А. Развитие словарного состава современной английской мови в 80-ті – 90-ті роки ХХ століття: дис.... доктора філол. наук: 10.02.04 / Юрий Антонович Зацний. – Київський університет ім. Тараса Шевченка. – К., 1999. – 409 с.
7. Лаврова Н. А. Англо-русский словарь. Современные тенденции в словообразовании. Контаминанты / Н. А. Лаврова. – М. : Флинта : Наука, 2009. – 208 с.
8. Омельченко Л. Ф. Телескопия – один из малоизученных способов глаголообразования современного английского языка / Л. Ф. Омельченко // Филологические науки. – М., 1980. – №5. – С. 66–71.
9. Тарасова Л. А. Структурно-семантические аспекты телескопии в современном английском языке: дис.... канд. филол. наук: 10.02.04 / Тарасова Людмила Александровна. – Московский гос. лингв. ун-т. – М., 1991. – 207 с.
10. Тимошенко Т. Р. Телескопия в словообразовательной системе современного английского языка: дис.... канд. филол. наук: 10.02.04 / Тамара Романовна Тимошенко. – Киевский гос. пед. ин-т ин. яз. – К., 1976. – 192 с.
11. Хрущева О. А. Лингвокультурные особенности блендинга / О. А. Хрущева // Вестник Челябинского государственного университета. Серия: Филология. Искусствоведение. – Челябинск, 2011. – № 3 (218). – Вып. 50. – С. 143–145.
12. Шанский Н. М. Очерки по русскому словообразованию / Н. М. Шанский. – М. : Изд-во МГУ, 1968. – 310 с.
13. Algeo J. Blends, a structural and systemic view / John Algeo // American Speech. – Durham (NC) : Duke University Press, 1977. – Volume 52. – Issue 1/2. – P. 47–64.
14. Cannon G. Abbreviations and Acronyms in English Word-Formation / Garland Cannon // American Speech. – The American Dialect Society, 1989. – Vol. 64. – No 2. – P. 99–127.
15. Cook P. Automatically Identifying the Source Words of Lexical Blends in English / Paul Cook, Suzanne Stevenson // Computational Linguistics. – Cambridge (MA, USA) : MitPress, 2010. – Volume 36. – No 1. – P. 129–149.
16. Lavrova N. Word-Building Strategies in Modern English : Contamination Decrypted / Natalie Lavrova. – Norderstedt : GRIN Verlag, 2010. – 144 p.
17. Lehrer A. Identifying and interpreting blends: an experimental approach / Adrienne Lehrer // Cognitive Linguistics. – Berlin, NY : Mouton De Gruyter, 1996. – Volume 7. – Issue 4. – P. 359–390.
18. Marchand H. The Categories and Types of Present-Day English Word-Formation: A synchronic-diachronic approach / Hans Marchand; 2nd edition. – München : Beck, 1969. – 545 p.

УДК 4 (07)

О. Ю. Костюк, Л. І. Лушнай,

Національний університет «Острозька академія», м. Острог

СОЦІОЛІНГВІСТИЧНА КОМПЕТЕНЦІЯ ЯК КОМПОНЕНТ КОМУНІКАТИВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ

У статті розглянуто соціолінгвістичну складову як важливий компонент комунікативної компетентності. Наголошено на необхідності поєднання двох основних компетенцій – лінгвістичної та соціокультурної.

Ключові слова: комунікативна компетентність, соціолінгвістична компетенція, лінгвістична компетенція.

СОЦИОЛИНГВИСТИЧЕСКАЯ КОМПЕТЕНЦИЯ КАК КОМПОНЕНТ КОММУНИКАТИВНОЙ КОМПЕТЕНТНОСТИ

В статье рассматривается социолингвистическая компетенция как один из основных компонентов коммуникативной компетентности. Подчеркивается необходимость объединения двух компетенций – лингвистической и социокультурной.

Ключевые слова: коммуникативная компетентность, лингвистическая компетенция, социолингвистическая компетенция.

SOCIOLINGUISTIC CAPACITY AS A COMPONENT COMMUNICATIVE COMPETENCE

The article views sociolinguistic competence as an essential component of communicative competence. The necessity of uniting two main components – linguistic and sociocultural – is stressed. Famous linguists have been researching components and factors that contribute essentially into second language acquisition.

Noam Chomsky theory of transformational grammar, though criticized by next generation of scholars, continues to be one of the basic principles of successful second language acquisition. Chomsky theory is viewed as a platform for further investigation of the problem as linguistic component makes basis for successful foreign language learning and teaching.

Research of such scholars as D. Hymes, M. Saville-Troike were focused on the second crucial component of second language acquisition – sociolinguistic competence. These researchers stress on such important factors as socio-cultural context of communication, cultural awareness of the speakers, intercultural and communicative skills.

D. Hymes has developed theory of ethnography of communication that investigates and describes important factors that contribute greatly into the problem of successful second language acquisition. Two basic notions – communicative competence and language competence – are highlighted as two inalienable parts of the same entity.

M. Saviile-Troike, a prominent scholar and experienced practitioner in the field of second language acquisition, distinguishes three main components of communicative competence – linguistic, interactional and cultural. These three components are analyzed in their interconnection and interdependence.

The main purpose of the article is to underline the necessity of viewing main components of communicative competence in their connection. Only the balanced combination of these components provides successful teaching and learning of any foreign language.

Key words: communicative competence, linguistic component, sociocultural component.

Основною метою вивчення іноземної мови є набуття комунікативної компетентності, яка є поняттям складним і багатоконпонентним. Студентам, які вивчають іноземну мову, необхідно оволодіти не тільки фонологічними та лексико-граматичними знаннями, а й способами спілкування з носіями мови та іншими користувачами цієї мови.

Поняття комунікативної компетентності широко дискутується у наукових колах, вчених цікавить якими шляхами здійснюється вивчення і набуття мови – рідної та іноземної. Іноземну мову у спеціальній літературі називають другою мовою – second language, а процес її освоєння – набуттям другої мови – second language acquisition (навіть якщо це третя, четверта, будь-яка наступна мова) [3; 4].

Серед відомих теорій, які пояснюють як відбувається процес освоєння мови, лінгвістична теорія відомого американського мовознавця і філософа Н. Чомські (Noam Chomsky) стверджує, що принципи, на яких базується освоєння мови дитиною є біологічно детермінованими і передаються генетично, і, що всім людям притаманна одна й та ж лінгвістична структура, незалежно від соціокультурних відмінностей. Н. Чомські заперечує психолого-біхевіористську концепцію Б. Скіннера (B. Skinner), зазначаючи, що, на відміну від тваринного світу, лише людина спілкується за допомогою мови [1].

Вчений розвиває теорію трансформаційної граматики (transformational grammar), згідно якої висловлювання (послідовність слів) трактується як такі, що відповідають абстрактним «формальним структурам», які, в свою чергу, співвідносяться ще з більш глибокими структурами. Дослідник ввів поняття універсальної граматики, або граматики вільної від контексту (context-free grammar), в царині якої діють трансформаційні правила. Він вважав, що діти мають вроджену здібність до освоєння мови – «language acquisition device», у якій уже закодовані основні принципи мови та її граматичних структур [1].

Обґрунтовуючи свою теорію, Н. Чомські зазначає, що дитина не може оволодіти мовою тільки шляхом імітації, тому що мова, яку вона чує у своєму оточенні не завжди відповідає правилам – часто висловлювання дорослих є неповними і, навіть, граматично некоректними. Н. Чомські відмічав універсальність своєї теорії, оскільки її можна застосувати до будь-якої мови – всі мови мають частини мови (іменники, дієслова і т.п.), голосні і приголосні звуки тощо. Кожна мова є складною, далеко не завжди носії мови володіють мовою на глибокому рівні, розрізняючи її особливості та відтінки. Проте, діти освоюють мову впродовж п'яти-шести років [1].

Опонуючи, проте не заперечуючи основні положення теорії Н. Чомські, Д. Хаймс (D. Hymes) розвиває власну теорію етнографії комунікації, яка зосереджується на соціокультурних аспектах мови та мовлення. Делл Хаймс стверджував, що вивчення мови повинно зосереджуватися на описі й аналізі здатності носіїв мови використовувати мову для спілкування в реальних ситуаціях (комунікативна компетентність), а не обмежуватися описом потенційної здатності ідеального мовця (слухача) будувати граматично правильні речення (мовна компетентність). Носії мови певної спільноти здатні спілкуватися між собою не тільки правильною мовою, а й мовою, яка відповідає певному соціокультурному контексту. Ця здатність включає в себе знання лінгвістичного коду і соціокультурних правил, норм і цінностей, які керують їхньою поведінкою та зумовлюють інтерпретацію мовлення й інших каналів комунікації у цій спільноті... Етнографія комунікації зосереджується на питанні про те, що людина знає про використання відповідних (правильних) мовних моделей у своїй мовній спільноті, і як вона їх вивчає та набуває [2].

Двоаспектне розуміння мови, запропоноване Д. Хаймсом, на нашу думку, є ключовим для ефективного навчання іноземної мови, оскільки воно базується на двох рівнозначних базових принципах мовлення: що мовець може сказати – як володіє мовними засобами (мовним матеріалом – граматики, вокабуляр, фонетика) і соціально-культурний контекст, у якому ці мовні засоби використовуються. Ці два аспекти утворюють єдність, їх неможливо відокремити один від одного.

Мовлення відбувається не у вакуумі, а у специфічному контексті, і коли аналізуються стилі мовлення, стає очевидним, що вони мають такі визначальні характеристики (або виміри) як місце спілкування, учасники спілкування, ситуація, канал передачі інформації тощо. Ці характеристики частково впливають на значення мовного матеріалу.

Д. Хаймс підкреслює, що мовлення не може розглядатися та аналізуватися окремо від соціальних та культурних факторів, які допомагають вибрати потрібний мовний матеріал і створити значення (смысл). Таким чином, підхід, запропонований вченим (замість суто граматичного підходу) поєднує два рівнозначні аспекти мовлення – власне мовлення, що по суті є використанням мовного матеріалу і імплікація мовлення у певному соціально-культурному контексті.

Намагаючись чітко і повно проаналізувати як функціонує мовлення, Д. Хаймс, разом з описом поняття «засоби мовлення» (means of speech), вдається до економічної метафори і виокремлює поняття «економіка мовлення» (speech economy). Засоби мовлення – це власне мовний матеріал, який використовується у різних стилях, а економіка мовлення – це сукупність взаємозв'язків усередині мовної спільноти, своєрідний ринок, де учасники мовлення використовують мовні засоби; а ці мовні засоби, у свою чергу, є базовими елементами економіки мовлення. Засоби мовлення та економіка мовлення – це два взаємопов'язані та взаємозалежні елементи, які утворюють різні способи мовлення [2].

Метод етнографічного дослідження, який пропонує Д. Хаймс, полягає у вивченні та здійсненні описів різних комунікативних стилів, їх класифікації та систематизації. Цей соціолінгвістичний компонент є необхідною частиною у процесі вивчення іноземної мови, оскільки дозволяє зрозуміти мову як систему. Ця система складається з різних спільнот, члени яких користуються однією мовою, але при цьому відрізняються одна від одної з точки зору вживання різних способів мовлення, специфікою використання лексичного, граматичного матеріалу тощо. Ця специфіка обумовлюється різними чинниками – системою вірувань і цінностей, референтними групами, нормами поведінки, які діють у певній спільноті.

Соціолінгвістична складова, або, як її називає Д. Хаймс, етнографія комунікації, є необхідним фактором для формування мовленнєвої компетентності, яка полягає у вмінні розуміти носіїв іноземної мови, що належать до різних соціальних груп, а також використовувати мову адекватно до ситуації та оточення. Дослідження мовлення у певній мовній спільноті повинно зосереджуватися на ситуації мовлення (speech situation), подіях мовлення (speech events) та актах мовлення (speech acts).

Ситуацію мовлення Д. Хаймс визначає як соціокультурну значущу дію, наприклад, різні церемонії – весілля, похорон, прийняття їжі, свята тощо. Події мовлення відбуваються у межах ситуації мовлення, наприклад, обмін молодят клятвами

під час вінчання. Акти мовлення – це, власне, індивідуальні висловлювання, які і є мінімальними одиницями аналізу для етнографів комунікацій. Ще один ілюстративний приклад – вечірка – це ситуація мовлення, розмова між учасниками вечірки – подія мовлення, жарт під час цієї розмови – акт мовлення [2].

Інтерпретація актів мовлення залежить у рівній мірі від соціальних статусів та взаємин учасників ситуації мовлення, безпосереднього контексту, у якому зроблені ці акти. Самі акти мовлення є поєднанням мовного матеріалу і ситуації мовлення, тобто «лінгвістичної форми і соціальної норми» [2; 4].

М. Савілл-Троїке, відома етнограф та досвідчена викладачка англійської мови як іноземної, розділяє точку зору Д. Хаймса, розглядаючи етнографію комунікації (власне, соціолінгвістичну компетенцію) у контексті навчання іноземної мови. Вона чітко виокремлює три компоненти комунікативної компетентності – лінгвістичний (linguistic), комунікативний (interactional), культурний (cultural) [3; 4].

Зміст першого компоненту – лінгвістичного, в основному, співпадає з його розумінням Н. Чомскі, але є одна суттєва різниця – М. Савілл-Троїке вважає, що важливою характеристикою цього компоненту є його здатність передавати соціально-культурні меседжі. Знання повного набору лінгвістичних кодів, з їхніми особливостями, завдяки яким передається соціальна інформація, є важливим складником комунікативної компетентності, підкреслює дослідниця.

Другим складником комунікативної компетентності є власне комунікативні або інтерактивні навички, в основному, – це знання соціальних норм, правил, очікувань. Носії мови володіють не тільки мовним матеріалом, а й знаннями як побудувати своє висловлювання у певному комунікативному оточенні, тій чи іншій ситуації. Наприклад, як будувати розмову з другом, чи як звернутися до людини, яка вища за соціальним статусом. Саме інтерактивним навичкам потрібно навчати разом з мовним матеріалом, підкреслює М. Савілл-Троїке, хоча це і нелегка задача. Засвоєння інтерактивних моделей спілкування є важливою складовою комунікативної компетентності, яку необхідно набути у процесі вивчення іноземної мови.

Знання культури, особливо соціальної структури суспільства, до якого належать носії мови, а також системи цінностей, зв'язків, взаємин, які відображені у мові, – це третій компонент комунікативної компетентності. Наприклад, носій англійської мови легко визначить способи мовлення, які притаманні жінкам і чоловікам, дітям і дорослим, освіченим і неосвіченим членам суспільства. Для студентів, які вивчають англійську мову як другу мову, це завдання може виявитися нелегким, і якщо вони не зможуть визначити як доречно будувати розмову з певною групою носіїв мови, то можуть стати не тільки об'єктами жартів і сміху у кращому випадку, але й образити ненавмисне свого співбесідника [4, С. 100-101].

Таким чином, поняття комунікативної компетентності є базовим принципом і головною метою у навчанні іноземних мов і соціолінгвістиці. Коротко можемо визначити комунікативну компетентність як сукупність знань і навичок, якими повинен володіти користувач іноземної мови, щоб будувати успішні комунікації у певній мовній спільноті. Сформована і розвинена комунікативна компетентність означає знання і володіння мовним матеріалом – лексикою, фонетикою, граматику, плюс соціокультурні знання, які дозволяють користувачу мови визначити коли говорити (чи не говорити), що сказати і кому, як побудувати своє висловлювання належним і відповідним до ситуації способом.

Література:

1. Chomsky, Noam. Language and Mind. – Електронний ресурс : www.ugr.es/
2. Johnstone, Barbara. Dell Hymes and the Ethnography of Communication. – Електронний ресурс : <http://repository.cmu.edu/english>
3. Kamiya, Masashito. The Role of Communicative Competence in L2 Learning. – Електронний ресурс : www.jre.sophia.ac.jp/pdf/research/bulletin/ki26/kamiya/pdf
4. Saville-Troike, Muriel. Introducing Second Language Acquisition. – Cambridge University Press, 2012. – 216 p.

УДК 811.111

В. Г. Кузьменко,

Запорізький національний технічний університет, м. Запоріжжя

СИНТАКСИЧНА ІНТЕРФЕРЕНЦІЯ У ПРОФЕСІЙНО-ОРІЄНТОВАНІЙ КОМУНІКАЦІЇ ТА ПЕРЕКЛАДІ, ШЛЯХИ ЇЇ ПОДОЛАННЯ

У статті розглядається явище синтаксичної інтерференції, причини та механізм її виникнення, її вплив на професійно-орієнтовану комунікацію та переклад. Синтаксична інтерференція – це інтерференція членів речення, їх сполучуваності, а також речень різних типів. В даній роботі розглядається вплив синтаксичної інтерференції, якою можуть зазнавати практично всі члени речення, а саме, підмет, присудок, додаток, обставини, виражені різними частинами мови. Розглядається також порушення порядку слів у реченні, його будови, як інтерферують підрядні речення, складні конструкції, узгодження часів. Усі вищезазначені випадки синтаксичної інтерференції аналізуються на прикладах, надається правильний переклад. Пропонуються шляхи подолання негативної дії інтерференції внаслідок мовного контактування.

Ключові слова: інтерференція, синтаксична інтерференція, професійно-орієнтована комунікація.

СИНТАКСИЧЕСКАЯ ИНТЕРФЕРЕНЦИЯ В ПРОФЕССИОНАЛЬНО-ОРИЕНТИРОВАННОЙ КОММУНИКАЦИИ И ПЕРЕВОДЕ, ПУТИ ЕЕ ПРЕОДОЛЕНИЯ

В статье рассматривается явление синтаксической интерференции, причины и механизм её возникновения, её влияние на профессионально-ориентированную коммуникацию и перевод. Синтаксическая интерференция – это интерференция членов предложения, их соединяемости, а также предложений разных типов. В данной работе рассматривается влияние синтаксической интерференции, которой могут подвергаться практически все члены предложения, а именно, подлежащее, сказуемое, дополнение, обстоятельства, выраженные разными частями речи. Рассматривается также нарушение порядка слов в предложении, его строение, как интерферируют подчиненные предложения, сложные конструкции, согласование времен. Все вышеуказанные случаи синтаксической интерференции анализируются на примерах, дается правильный перевод. Предлагаются пути преодоления негативного влияния интерференции вследствие языкового взаимодействия.

Ключевые слова: интерференция, синтаксическая интерференция, профессионально-ориентированная коммуникация.